

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXI. De necessitate sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

AD TERTIVM dicendum, qd si sit tanta interruptio verborum, quod intercipiatur intentio pronuntiantis, tollitur sensus sacramenti, & per consequens veritas eius: no autem tollitur quando est parva interruptio, quae intentionem proferentis, & intellectum verborum non auferit. Et idem est etiam dicendum de transpositione verborum: quia si tollit sensum locutionis, no perficitur sacramentum, sicut patet de negatione praeposita, vel postposita signo: si autem sit talis transpositio, quae sensum locutionis non variet, non tollitur veritas sacramenti: quia secundum qd Philosophus* dicit, nomina & verba transposita idem significant.

lib. 9. Per. herin. ca. 1. parū ante hanc. tot.

Super Questionis 61. Articulum primū.

QVAESTIO LXI.

De necessitate sacramentorum, in quatuor articulis diuisa.

Tullius clarus. In corpore vna conclusio. Sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem. Et probatur tripliciter. Vbi nota duo. Primum, qd no est hic sermo de necessario ad humanam salutem, sine quo no potuisset homo saluari, sed de necessario, sine quo no conuenienter humana salus fuisset. In cuius signū Auctor, tā in prima, quam secundarōne conuenientiam infert sacramentorum.

DEINDE considerandum est de necessitate sacramentorum.

Et circa hoc querunt quatuor.

¶ Primo, Vtrum sacramenta sint necessaria ad salutem humanam.

¶ Secundo, Vtrum fuerint necessaria in statu ante peccatum.

¶ Tertio, Vtrum fuerint necessaria in statu post peccatum ante Christum.

¶ Quarto, Vtrum fuerint necessaria post Christi aduentum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sacramenta sint necessaria ad humanam salutem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod sacramenta

no sunt necessaria ad humanam salutem. Dicit enim Apostolus 1. ad Timoth. 4. Corporalis exercitatio modicum utilis est: sed vsus sacramentorum pertinet ad corporalem exercitacionem, eo quod sacramenta perficiuntur in significatione sensibilibus rerum & verborum, vt dictum est. * ergo sacramenta non sunt necessaria ad humanam salutem.

¶ 2. Prat. Secundae ad Corinth. 12. Apostolo dicitur, Sufficit tibi gratia mea: non autem sufficeret, si sacramenta essent necessaria ad salutem. non sunt ergo sacramenta salutis humanae necessaria.

¶ 3. Prat. Posita causa sufficienti, nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum: sed passio Christi est sufficiens causa nostrae salutis: dicit enim Apostolus ad Roma. 5. Si cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanam.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit 19. contra Faustū: In nullum nomen religionis, seu verum seu falsum, coadunati homines possunt, nisi aliquo signaculo- rum seu sacramentorum visibilium consortio colligentur: sed necessarium est ad humanam salutem homines adunari in vnum verae religionis nomen. ergo sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem.

RESPON. Dicendum, quod sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem triplici ratione: quarum

q. dist. 9. r. artic. 9. 1. Et 3. contra cap. 1. 0. Et lib. 4. ca. 55. 6n. & ca. 56.

Q. praeced. art. 6. ad 2.

Lib. 19. cap. 21. in fine.

prima sumenda est, ex conditione humanae naturae: cuius proprium est, vt per corporalia & sensibilia, in spiritualia & intelligibilia deducatur. Pertinet autem ad diuinam providentiam, vt vnicuique rei prouideat, secundum modum suae conditionis: & ideo conuenienter diuina sapientia homini auxilia salutis confert sub quibusdam corporalibus, & sensibilibus signis, quae sacramenta dicuntur. Secunda ratio sumenda est ex statu hominis, qui peccando se subdidit per affectum corporalibus rebus: ibi autem debet medicinale remediū homini adhiberi, vbi patitur morbum: & ideo conueniens fuit, vt Deus per quaedam corporalia signa homini spiritualem medicinam adhiberet: nam si spiritualia nuda ei proponerentur, eius animus applicari non posset, corporalibus deditus. Tertia autem ratio sumenda est ex studio actionis humanae, quae praecipue circa corporalia versatur. Ne ergo esset homini durum, si totaliter a corporalibus actibus abstraheretur, proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad euitanda superfluitiosa exercitia, quae consistunt in cultu daemonum, vel qualitercumque noxia, quae consistunt in actibus peccatorum. Sic igitur per sacramentorum institutionem homo conuenienter suae naturae eruditur per sensibilia humiliatur, se corporalibus subiectum cognoscens, dum sibi per corporalia subuenitur: praeseruat etiam a noxiis actionibus, per salubria exercitia sacramentorum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod corporalis exercitatio, in quantum est corporalis, non multum utilis est: sed exercitatio per vsum sacramentorum, non est pure corporalis, sed quodammodo est spiritualis, scilicet per significationem, & causalitatem.

AD SECVDVM dicendum, quod gratia Dei, est sufficiens causa humanae salutis: sed Deus dat hominibus gratiam secundum modum eis conuenientem: & ideo necessaria sunt hominibus sacramenta ad gratiam consequendam.

AD TERTIVM dicendum, quod passio Christi est sufficiens causa humanae salutis: nec propter hoc sequitur, quod sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem: quia operantur in virtute passionis Christi, & passio Christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta, secundum illud Rom. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus.

ARTICVLVS II.

Vtrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta.

Super Questionis sexagesimae prima. Articulum secundum.

Tullius clarus. In corpore vna conclusio: In statu innocentiae homo sacramentis non indigebat, nec pro remedio peccati nec pro perfectione animae. Probatur: In statu illo superiora inferioribus dominabantur, & nullo modo dependebant ab eis: sed contra hunc ordinem esset, si anima a corporalibus sacramentis perficeretur, siue quo ad scientiam.

AD SECVDVM sic procedit. Videtur quod etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta: quia sicut dictum est, * sacramenta sunt necessaria homini ad gratiam consequendam: sed etiam in statu innocentiae homo indigebat gratia: sicut in Prima parte habitum est. * ergo etiam in statu illo erant necessaria sacramenta. ¶ 2. Prat. Sacramenta sunt necessaria homini, secundum conditionem humanae naturae, sicut di-

D. 5. p.

4. dist. 14. art. 9. q. 1.

art. 2. ad 2.

D. 2. p. 4. ad 1.

art. preced. scilicet, sine quo ad gratiam, ergo. Maior declaratur: quia sicut mens sub Deo, ita Sec.

¶ Circa hanc doctrinam simul cum ea, quae exprimitur in responsione ad secundum dubium occurrit hac dicta, scilicet quod in statu innocentiae superiora nullo modo dependebant ab inferioribus, & similiter quod anima quantum ad superiorem partem non indigisset accipere aliquid a corporalibus rebus ad sui perfectionem, intelligitur de ipso statu innocentiae communem primo hominum & filij, qui fuissent innocentes, an de primo homine solum, qui solus fuit ante peccatum. Et est ratio dubii, quia in statu innocentiae filij Adae acquisivissent scientiam ex sensibilibus (ut Auctor dicit in prima parte questio. 101.) ac per hoc, superiora aliquo modo dependebant ab inferioribus, & superior pars animae indigebat ad sui perfectionem accipere a corporalibus rebus: cuius oppositum hic dicitur: & propterea haec verba non pertinent ad statum innocentiae communem patri, & filijs. Sed nec de ipso Adam verificatur: quia animae primi hominis competebat modus intelligendi per conversionem adphantasmata, ut Auctor dicit in prima parte, questione 94. articulo secundo: intellectus enim per conversionem adphantasmata dependet aphantasmatibus: ac per hoc superiora dependebat aliquo modo ab inferioribus, cuius oppositum hic dicitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod propter doctrinam intelligenda est de statu innocentiae, ut fuit in Adam, tum quia in ipso solo fuit sine dependentia superiorum ab inferioribus, quo ad scientiam, tum quia Auctor non querit absolute de statu innocentiae, sed de homine ante peccatum, ut patet ante peccatum, determinet quod

atum est. * sed eadem est natura hominis ante peccatum, & post peccatum. ergo videtur quod etiam ante peccatum homo indiguerit sacramentis.

¶ 3 Præter. Matrimonium est quoddam sacramentum, secundum illud Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & ecclesia: sed matrimonium fuit institutum ante peccatum, ut dicitur Gen. 2. ergo sacramenta erant necessaria homini ante peccatum.

SED CONTRA est, quod medicina non est necessaria nisi egroto, secundum illud Matth. 9. non est opus sanis medicus: sed sacramenta sunt quaedam spirituales medicinae, quae adhibentur contra vulnere peccati. ergo non fuerunt necessaria ante peccatum.

RESPONDEO. Dicendum, quod in statu innocentiae ante peccatum sacramenta necessaria non fuerunt. Cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius, in quo superiora inferioribus dominabatur, & nullo modo dependebant ab eis: sicut enim mens suberat Deo, ita menti suberant inferiores animae vires, & ipsi animae corpus. Contra hunc autem ordinem esset, si anima perficeretur, vel quantum ad scientiam, vel quantum ad gratiam, per aliquid corporale, quod fit in sacramentis: & ideo in statu innocentiae homo sacramentis non indigebat, non solum in quantum sacramenta ordinantur ad remedium peccati, sed etiam in quantum ipsa ordinantur ad animae perfectionem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homo in statu innocentiae gratia indigebat: non tamen ut eam consequeretur per aliqua sensibilia signa, sed spiritualiter, & invisibiliter.

AD SECUNDUM dicendum, quod eadem est natura hominis ante peccatum & post peccatum, non tamen est idem naturae status. Nam post peccatum anima etiam quantum ad superiorem partem, indiget accipere aliquid a corporalibus rebus ad sui perfectionem, quod in illo statu homini necessarium non erat.

AD TERTIUM dicendum, quod matrimonium fuit institutum in statu innocentiae, non secundum quod est sacramentum, sed secundum quod est in officium naturae: ex consequenti tamen aliquid significabat futurum circa Christum & ecclesiam, sicut & om-

nia alia in figura Christi praecesserunt.

ARTICULUS III.

Utrum post peccatum ante Christum, sacramenta esse debuerint.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod post peccatum ante Christum sacramenta non debuerint esse. Dicitur enim, quod per sacramenta passio Christi hominibus applicatur: & sic passio Christi comparatur ad sacramenta, sicut causa ad effectum: sed effectus non praecedit causam. ergo sacramenta non debuerint esse ante Christi adventum.

¶ 2 Præter. Sacramenta debent esse conuenientia statui humani generis, ut patet per August. 19. contra Faustum: sed status humani generis non fuit mutatus post peccatum, usque ad reparationem factam per Christum. ergo neque sacramenta debuerint immutari, ut præter sacramenta legis naturae, alia statuerentur in lege Moyse.

¶ 3 Præter. Quanto aliquid est magis propinquum perfectio, tanto magis debet ei assimilari: sed perfectio salutis humanae per Christum facta est, cui propinquiora fuerunt sacramenta veteris legis quam ea, quae fuerunt ante legem. ergo debuerint esse similia sacramentis Christi: cuius tamen contrarium apparet, ex eo, quod sacerdotium Christi praedicitur esse futurum, secundum ordinem Melchisedech, & non secundum ordinem Aaron, ut habetur Hebrae. 7. non ergo conuenienter fuerunt disposita ante Christum sacramenta.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 19. contra Faustum, quod prima sacramenta, quae celebrabantur & obseruabantur ex lege, praenuntia erant Christi uenturi: sed necessarium erat ad humanam salutem, ut aduentus Christi praenuntiaretur. ergo necessarium erat ante Christum sacramenta quaedam disponi.

RESPONDEO. Dicendum, quod sacramenta necessaria sunt ad humanam salutem, in quantum sunt quaedam sensibilia signa invisibilium rerum, quibus homo sanctificatur. Nullus autem sanctificari potest post peccatum, nisi per Christum, quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiae suae, ut sit ipse iustus & iustificans eum, qui ex fide est Iesus Christus: & ideo

de homine secundum tempus illud, quo fuit antequam peccaret, querit, & non simpliciter de homine, si peccasset cum pelleritate in innocentia.

¶ Ad objectionem autem in oppositum dicitur, quod intellectus, quod ad speciem non acquiritur ex sensibus, sed infusus a Deo, procedebat, non dependebat aphantasmatibus: sed videbatur inferioribus, sicut anima videbatur corpore subdito.

¶ Et si queratur, quid respondendum scilicet Auctoris doctrinam sit querenti, an filij innocentes indigissent sacramentis, dicitur quod non fuissent eis necessaria sacramenta, quia principalis perfectio hominis per sacramenta, est per gratiam: homines autem fuissent geniti cum gratia (ut in prima parte questione 101. articulo primo Auctor dixit) non indigissent igitur ex conditione sui status facientis perfectio hominis quantum ad gratiam. Et quia gratiam continentur dona intellectus perfectio, consequens est, ut nec quod ad perfectionem scientie de supernaturalibus, indigisset sacramentis: eodem enim modo diuina sapientia prouidet de principali & accessorio, ut patet ex opposito nostro statu, in quo perfectionem scientie supernaturalis ex sacramentis accipimus: quia per illa tantum gratiam a Deo habemus.

Super Questionis sexagesimeprime Articuli tertium.

Titulus clarus. ¶ In corpore una conclusio: Ante Christi aduentum post peccatum, necesse fuit quaedam sacramenta institui. Probatur Sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem, ut signa sensibilia invisibilium rerum, quibus homo post peccatum

4. dist. 1. q. 1. art. 2. q. 4.

arti. 1. huius q. ad 3.

lib. 19. ca. 16. & 17. tom. 6.

lib. 19. ca. 13 in prin. to. 6

etiam sanctificatur. ergo ante Christi aduentum post peccatum oportuit esse quaedam sensibilia signa, quibus fides sua de Christo futuro, hō protellar. tur, ergo oportuit tunc esse sacramenta quaedam. Prima consequentia probatur, quia nullus post peccatum sanctificatur, nisi per Christum, &c. Secunda consequentia probatur: quia huiusmodi signa dicuntur esse sacramenta.

oportebat ante Christi aduentum esse quaedam signa visibilia, quibus homo fidē suam protestaretur defuturo saluatoris aduentu. Et huiusmodi signa dicuntur sacramenta. Et sic patet, quod ante Christi aduentum, necesse fuit quaedam sacramenta institui.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod passio Christi est causa finalis veterum sacramentorum: quae scilicet ad ipsam significandam sunt instituta. Causa autē finalis non praecedit tempore, sed solum in intentione agentis, & ideo non est inconueniens aliqua sacramenta ante Christi passionem fuisse.

AD SECVNDVM dicendum, quod status humani generis post peccatum & ante Christum, dupliciter potest considerari. Vno modo, secundum fidei rationem: & sic semper vnus & idem permansit; quia scilicet iustificabantur homines per fidem futuri Christi aduentus. Alio modo, potest considerari secundum intentionem & remissionem peccati, & expressae cognitionis de Christo. Nam per incrementa temporum, & peccatum cepit in homine magis dominari, intantum quod ratione hominis per peccatum obtenebrata, non sufficerent homini ad recte viuendum praeccepta legis naturae, sed necesse fuit determinari praeccepta in lege scripta, & cum his quaedam fidei sacramenta. Oportebat etiam, quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia vt Gregor. dicit, Per incrementa temporum creuit diuinae cognitionis augmentum. Et ideo etiam necesse fuit, quod in veteri lege quaedam sacramenta fidei, quam habebant de Christo venturo, determinarentur: quae quidem comparantur ad sacramenta, quae fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia scilicet ante legem non fuit determinate praefixum homini, quibus sacramentis vteretur, sicut fuit per legem, quod erat necessarium, & propter obtenebrationem legis naturalis, & vt esset determinatio fidei significatio.

homil. 16. in Ezech. a me dia.

AD TERTIVM dicendum, quod sacramentum Melchisedech, quod fuit ante legem, magis assimilatur sacramento nouae legis in materia, in quantum scilicet obtulit panem & vinum (vt habetur Gen. 14.) sicut etiam sacrificium nouae legis oblatione panis, & vini perficitur. Sacramenta tamen legis Moisaicae magis assimilantur rei significatae per sacramentum, scilicet passioni Christi, vt patet de agno paschali, & alijs huiusmodi: & hoc ideo, ne propter continuitatem temporis, si permaneret eadem sacramentorum species, videretur sacramenti eiusdem esse continuatio.

¶ Super Quaestione 61. Articuli quartū.

Titulus clarus.

TIn corpore vna conclusio: Oportet in noua lege esse quaedam alia sacramenta. Probatur. Sacramenta sunt signa, qua homo iustificatur: ergo oportet esse alia sacramenta,

4. dist. 7. q. 1. ar. 2. quest. cor. di. 2. ar. 4. q. 1. Et 4. protestantia fides, qua homo iustificatur: ergo oportet esse alia sacramenta,

tur Ioan. 1. Cum igitur sacramenta sint veritatis signa, siue figura, videtur quod post Christi passionem sacramenta esse non debuerint.

¶ Præter. Sacramenta in quibusdam elementis consistunt, ut ex supra dictis patet: sed Apostolus dicit Galat. 4. Cum essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes: nunc autem temporis plenitudine veniente, iam non sumus paruuli, ergo videtur quod non debeamus Deo seruire sub elementis huius mundi, corporalibus sacramentis utendo.

¶ Præterea. Apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, vt dicitur Iacobi. 1. sed hoc videtur ad quandam mutationem diuinae voluntatis pertinere, quod alia sacramenta nunc hominibus exhibeat ad sanctificationem tempore gratiae & alia ante Christum, ergo videtur quod post Christum non debuerint alia sacramenta institui.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit contra Faustū 19. quod sacramenta veteris legis sunt ablata, quia impleta, & alia sunt instituta, virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut antiqui patres saluari sunt per fidem Christi venturi, ita & nos saluamur per fidem Christi iam nati & passi. Sunt autem sacramenta, quaedam signa protestantia fidei, qua homo iustificatur. Oportet autem alijs signis significari futura, praeterita, seu praesentia, ut enim Augustinus dicit 19. contra Faustum, eadem res aliter annuntiatu faciendā, aliter facta: sicut ipsa verba, passurus & passus, non similiter sonant: & ideo oportet quaedam alia sacramenta esse in noua lege quibus significantur ea, quae praecesserunt in Christo praeter sacramenta veteris legis, quibus praenuntiabantur futura.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Dionys. dicit in 5. cap. eccle. hierar. status nouae legis mediū est inter statum veteris legis, cuius figurae implentur in noua lege: & inter statum gloriae, in qua omnis, vnde & perfecte manifestabitur veritas: & ideo tunc nulla erunt sacramenta. Nunc autem quamdū per speculum, & in enigmate cognoscimus, (vt dicitur 1. ad Corin. 13.) oportet nos per aliqua sensibilia signa, in spiritualia deuenire: quod pertinet ad rationem sacramentorum.

AD SECVNDVM dicendum, quod sacramenta veteris legis Apostolus uocat egena & infirma elementa, quia gratiam nec continebant, nec causabant, & ideo vtentes illis sacramentis, dicit Apostolus sub elementis mundi Deo seruisse: quia scilicet nihil aliud erant, quam elementa huius mundi. Nostra autem sacramenta gratiam continent & causant: & ideo non est de eis similis ratio.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut pater familias non ex hoc habere monstratur mutabilem uoluntatem, quod diuersa praeccepta familiae suae proponit pro temporum varietate, non eadem praecipiens hyeme, & aestate, ita non ostenditur aliqua mutatio esse circa Deum, ex hoc quod alia sacramenta instituit post Christi aduentum, & alia tempore legis: quia illa fuerunt congrua gratiae praefigurandae, haec autem sunt congrua gratiae praesentialiter demonstrandae.

Super

Super Quaestione sexagesima secunda. Articulus primus.

In titulo nota terminos. Non enim queritur, an sacramenta dicantur causa, sed an sint causa. Et hoc ideo, quia non satisfit quaestioni uocando causam id, quod vera non est causa. De

gratia autem in praesenti titulo sermo est indistincte: reueratur enim sequenti articulo, quae sit illa gratia, quae per sacramenta conferuntur. Unde non spectat ad praesentem quaestionem dicere in speciali de gratia, quae causatur. Rursus si principium non articuli huius, sed introductio quaestio-

nis huius perspexeris (ubi haec q. 62. a quaestione sexagesima differuntur) distinguendo: & primo de effectu eius principali, qui est gratia secundario, de effectu secundario, qui est character. Vnde sic videtur, quod sub gratia nomine hoc in loco non comprehenditur character, cum distinguatur contra characterem: sed communiter sumitur, prout a sanctis dicitur, quod sacramenta conferunt gratiam. Et hoc maxima memoria: & remittitur, cum postea dicitur, sacramenta causare instrumentaliter gratiam, et non recur-

ras ad characterem, volens fugere quod baptismus non causat gratiam grauius facientem, quia creator & creatura non potest etiam instrumentaliter creare. Hoc enim de effectu principali sacramentorum, qui est gratia distincta contra characterem, tractando queritur, an sacramentum sit causa gratiae, & in sequenti articulo quid addat haec gratia supra gratiam grauius facientem discutitur. In corpore articuli tria sunt. Primo ponitur id, in quo oportet omnes conuenire. Secundo, recitatur quorundam opinio. Tertio respondetur quaestio secundum propriam opinionem.

Quo ad primum conclusio est. Necessitas est dicere sacramenta nouae legis aliquo modo causare gratiam. Probatur, Per sacramenta homo Christo incorporatur, ergo acquirit gratiam. Antecedens est Apostoli: consequentia patet: quia non fit homo membrum Christi, nisi per gratiam.

Quo ad secundum, primo ponitur opinio, quod sacramenta causant non operando ad gratiam, sed quia Deus assistit, cum exemplis & auctoritate Bernardi. Secundo, exponitur quid importet haec opinio, scilicet quod non ponit sacramenta supra genera signorum, & declaratur exemplis. Tertio, improbat haec opinio auctoritate sanctorum, addentium signo causam.

Quo ad tertium ponitur primo distinctio bimembres de causa agente, scilicet principali & instrumentali. Secundo, ponitur causa principalis conditio: quae distinguitur ab instrumentali scilicet principalis causa est, quae agit virtute suae formae, cui assignatur effectus. Et iuxta hoc membrum ponitur vna conclusio: solus Deus est causa principalis gratiae. Probatur, solus Deus est, cuius est participata similitudo, gratia, ergo solus Deus est gratiae causa principalis. Antecedens est Petri Apostoli. Con-

QVAESTIO LXII.

De principali effectu sacramentorum, qui est gratia, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de effectu sacramentorum. Et primo de effectu eorum principali, qui est gratia. Secundo de effectu secundario qui est character.

CIRCA primum queruntur sex.

Primo, Vtrum sacramenta nouae legis sint causa gratiae.

Secundo, Vtrum gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam virtutum, & donorum.

Tertio, Vtrum sacramenta continent gratiam.

Quarto, Vtrum sit in eis aliqua virtus ad causandum gratiam.

Quinto, Vtrum talis virtus in sacramentis deriuetur a passione Christi.

Sexto, Vtrum sacramenta veteris legis, gratiam causarent.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sacramenta sint causa gratiae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod sacramenta non sint causa gratiae. Non enim idem videtur esse signum & causa, eo quod ratio signi videtur magis effectui competere: sed sacramentum est signum gratiae, non igitur est causa eius.

Præterea. Nullum corporale

quod ab agente principali mouetur: sed sacramentum Deus adhibet, ut per ea conferatur gratiam, ergo sunt causa instrumentales. Maior patet ex signo: quia effectus non assignatur instrumento, & ex exemplo de lectulo respectu serae & artis. Minor probatur, auctoritate Augustini, & Apostoli, & modi loquendi: quia hoc vocatur instrumentum, per quod principale agens operari dicitur.

agere potest in rem spiritualem, eo quod agens honorabilius est patiente, ut Augustinus dicit 12, super Genesim ad literam: sed subiectum gratiae est mens hominis, quae est res spiritualis. non ergo sacramenta possunt gratiam causare.

Præterea. Illud, quod est proprium Dei, non debet alicui creaturae attribui: sed causare gratiam, est proprium Dei, secundum illud Psalm. 84. Gratiam & gloriam dabit dominus. Cum ergo sacramenta consistant in quibusdam verbis & rebus creatis, non videtur quod possint gratiam causare.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit supra Ioan. quod aqua baptismalis corpus tangit, & cor abluit: sed cor non abluatur, nisi per gratiam. ergo causat gratiam, & par ratione alia ecclesiae sacramenta.

RESPONDEO. Dicendum, quod non necesse est dicere sacramenta nouae legis, per aliquem modum gratiam causare. Manifestum est enim, quod per sacramenta nouae legis, homo Christo incorporatur, sicut de baptismo dicit Apostolus ad Galat. 3. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: non autem efficitur homo membrum Christi,

nisi per gratiam: quidam tamen dicunt, quod non sunt causa gratiae aliquid operando: sed quia Deus sacramentis adhibitis, in anima gratiam operatur. Et ponunt exemplum de illo, qui

per sacramentum, a Deo immediate causante illum. Ex quorum trium concurru, infert quod sacramentum licet non sit secundum rem causa gratiae, potest tamen appellari causa instrumentalis gratiae, ut sic saluentur auctoritates sanctorum.

Declarat autem hoc, scilicet quod sine vera causalitate possit dici causa instrumentalis, tum quia merum dicitur causa termini, & tamen non efficit illud, tum quia vere dicimus, quod per motum acquiritur terminus, & per meritum acquiritur premium, & tamen neutrum est causa vere instrumentalis, & hoc directe militat contra rationem litterae sumptam ex modo loquendi cum illa praepositione Per.

Arguit præterea contra conclusionem principalem huius litterae, scilicet. Sacramentum est vere causa instrumentaliter agens ad gratiam. Et argumentum suum est ex parte effectus. Aut sacramentum attingit instrumentaliter agendo, ipsam gratiam gratum facientem, aut aliquam dispositionem praegratiam: non potest dici primum: quia gratia creatur, & nulla creatura potest etiam instrumentaliter creare: nec potest dici secundum, tum quia dispositio illa cum sit forma supernaturalis, est eque creabilis sicut gratia, tum quia subiectum est eque in potentia obediens ad illam dispositionem: tum quia dispositio illa producitur in instanti, sacramenta autem non possunt agere in instanti. Et si ponatur produci in tempore, Deum agere in tempore inconuenit.

lib. 12. ca. 16. in med. to. 3.

Tract. 80. a med. tom. 9.

Arguit